SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 1. oktobra 2009*

V zadevi C-103/08,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg (Avstrija) z odločbo z dne 29. februarja 2008, ki je prispela na Sodišče 6. marca 2008, v postopku

Arthur Gottwald

proti

Bezirkshauptmannschaft Bregenz,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, M. Ilešič, A. Tizzano (poročevalec), A. Borg Barthet in E. Levits, sodniki,

* Jezik postopka: nemščina.

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. marca 2009,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za A. Gottwalda H. Frick in T. Dietrich, odvetnika,

– za avstrijsko vlado E. Riedl in G. Eberhard, zastopnika,

– za Komisijo Evropskih skupnosti N. Yerrell, G. Braun in D. Maidani, zastopniki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 30. aprila 2009

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 12 ES.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. Gottwaldom in Bezirkshauptmannschaft Bregenz (prvostopenjski upravni organ v Bregenzu) glede denarne globe, ki jo je zadnjenavedeni naložil zaradi neplačila cestnine.

Pravni okvir

Nacionalna ureditev

3 Člen 10(1) zakona iz leta 2002 o cestninjenju na zveznih cestah (Bundesstraßen-Mautgesetz 2002, BGBl. I, 109/2002) v različici, ki velja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: BStMG 2002), določa:

„Enosledna ali večsledna motorna vozila, katerih največja skupna dovoljena masa ne presega 3,5 tone, morajo za uporabo cestninske ceste plačati cestnino za določen čas.“

4 Člen 11(1) BStMG 2002 določa:

„Cestnina za določen čas mora biti plačana pred uporabo odsekov cestninske ceste, in sicer z nakupom vinjete, ki jo je treba pritrditi na vozilo.“

5 Člen 13(2) BStMG 2002, ki ureja postopek o brezplačni dodelitvi letne vinjete za državljane, ki imajo invalidsko izkaznico, določa:

„Bundesamt fur Soziales und Behindertenwesen [(zvezni urad za socialne zadeve in invalide)] mora invalidnim osebam, ki imajo v zadevni državi stalno ali običajno prebivališče in imajo registrirano vsaj eno večsledno motorno vozilo, katerega največja skupna dovoljena masa ne presega 3,5 tone, na podlagi vloge dati na voljo brezplačno letno vinjeto za motorna vozila določene kategorije, če imajo te osebe invalidsko izkaznico na podlagi člena 40 Bundesbehindertengesetz [(zvezni zakon o invalidnih osebah)], v kateri je navedeno, da so trajno in resno nesposobne za hojo, da ne morejo običajno uporabljati javnih prevoznih sredstev zaradi trajno poškodovanega zdravja ali da so slepe.“

6 Člen 20(1) BStMG 2002 določa:

„Vozniki motornih vozil, ki odseke cestninskih cest uporabljajo, ne da bi v skladu s členom 10 plačali predpisano cestnino za določen čas, storijo prekršek in so kaznovani z globo od 400 EUR do 4000 EUR.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

7 A. Gottwald je nemški državljan s stalnim prebivališčem v Hamburgu (Nemčija) in je popoln paraplegik, čigar telesne funkcije od četrtega vretenca navzdol ne delujejo. Na podlagi tega mu je bila v Nemčiji izdana invalidska izkaznica.

8 A. Gottwald je 26. avgusta 2006 vozil svoje vozilo po avstrijskem avtocestnem omrežju, za katero se plača cestnina, proti letovišču v Avstriji. Pri cestnem preverjanju je bilo ugotovljeno, da ni plačal cestnine za določen čas, in sicer z nakupom vinjete, ki bi jo moral pritrditi na svoje vozilo.

9 Bezirkshauptmannschaft Bregenz mu je zato z odločbo z dne 4. decembra 2006 naložilo plačilo globe 200 EUR, zoper katero se je A. Gottwald pritožil pred Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg.

10 A. Gottwald je v okviru te pritožbe med drugim navedel, da ima – ker je paraplegik, ki mu je bila izdana nemška invalidska izkaznica – na podlagi člena 13(2) BStMG 2002 v Avstriji pravico do brezplačne vinjete tako kot invalidne osebe, ki imajo stalno ali običajno prebivališče v Avstriji.

11 V teh okoliščinah je Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg zaradi dvomov glede zakonitosti pogojev dodelitve brezplačne vinjete ob upoštevanju

prava Skupnosti prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 12 ES razlagati tako, da nasprotuje uporabi določbe nacionalnega prava, ki določa, da se brezplačna letna vinjeta za motorna vozila za uporabo zveznih cestninskih cest dodeli le invalidnim osebam, ki imajo v zadevni državi stalno ali običajno prebivališče?“

Vprašanje za predhodno odločanje

12 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 12 ES razlagati tako, da nasprotuje nacionalnim predpisom, kakršni so ti, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, ki določajo, da se brezplačna letna cestninska vinjeta dodeli le invalidnim osebam, ki imajo stalno ali običajno prebivališče na ozemlju zadevne države članice.

Dopustnost

13 Avstrijska vlada izpodbija dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe, ker naj bi bil povsem hipotetičen in brez pomena za rešitev spora o glavni stvari, ker A. Gottwald ni nikoli podal vloge za pridobitev zadevne brezplačne vinjete v Avstriji.

14 Natančneje, po mnenju avstrijskih organov vprašanje za predhodno odločanje nikakor ni povezano s predmetom postopka v glavni stvari, ker se ta ne nanaša na odločbo o zavrnitvi dodelitve navedene brezplačne vinjete v smislu člena 13(2) BStMG 2002, ampak izključno na to, da A. Gottwald izpodbija globo, ki mu je bila naložena na podlagi člena 20(1) BStMG 2002 v povezavi s členoma 10(1) in 11(1) tega zakona zaradi neplačila cestnine za določen čas.

15 Vendar te trditve ni mogoče sprejeti.

16 V zvezi s tem je treba opozoriti, da na podlagi ustaljene sodne prakse v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, kot je določeno v členu 234 ES, samo nacionalna sodišča, ki odločajo o sporu in morajo prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki jo bodo izdala, glede na posebnosti vsake zadeve presojajo, ali je za izdajo njihove sodbe potrebno sprejetje predhodne odločbe in ali so vprašanja, ki jih postavljajo Sodišču, upoštevna. Če se postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Skupnosti, Sodišče načeloma mora odločati (glej zlasti sodbe z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 38, z dne 22. maja 2003 v zadevi Korhonen in drugi, C-18/01, Recueil, str. I-5321, točka 19, in z dne 19. aprila 2007 v zadevi Asemfo, C-295/05, ZOdl., str. I-2999, točka 30).

17 Iz tega izhaja, da je mogoče domnevo upoštevnosti, povezano z vprašanji za predhodno odločanje, ki jih postavijo nacionalna sodišča, zavrniti samo v izjemnih primerih, ko je popolnoma očitno, da razlaga določb prava Skupnosti, za katero je s temi vprašanji zaprošeno, ni v nobeni zvezi z resničnostjo oziroma predmetom spora o glavni stvari (glej zlasti sodbi z dne 15. decembra 1995 v zadevi Bosman, C-415/93, Recueil, str. I-4921, točka 61, in z dne 1. aprila 2008 v zadevi Vlada francoske skupnosti in valonska vlada, C-212/06, ZOdl., str. I-1683, točka 29).

18 Čeprav A. Gottwald v obravnavanem primeru ni podal nobene vloge za dodelitev brezplačne vinjete na podlagi člena 13(2) BStMG 2002, ni mogoče izključiti, da bi odgovor Sodišča lahko dejansko vplival na rešitev postopka v glavni stvari.

19 Iz podatkov, ki jih je na obravnavi predložila avstrijska vlada, je namreč razvidno, da naj bi bilo predložitveno sodišče pristojno zmanjšati globo, če bi ugotovilo, da naj bi bila tožeča stranka v postopku v glavni stvari upravičena do navedene brezplačne vinjete na podlagi pravice iz člena 12 ES, da zaradi svojega državljanstva ni diskriminirana.

20 Morebitna odločitev Sodišča, da navedena določba iz Pogodbe ES nasprotuje nacionalnemu predpisu, kakršen je ta, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, bi zlasti lahko pomenila olajševalno okoliščino, ki bi nacionalnemu sodišču omogočala zmanjšanje kazni, izrečene A. Gottwaldu.

21 Treba je torej ugotoviti, da ni očitno, da to vprašanje za predhodno odločanje ne bi bilo upoštevno za odločitev, ki naj bi jo predložitveno sodišče sprejelo.

22 Predlog za sprejetje predhodne odločbe je treba zato šteti za dopusten.

Utemeljenost

23 Najprej je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso namen statusa državljana Unije, da postane temeljni status državljanov držav članic, ki državljanom, ki so v enakem položaju, omogoča, da so neodvisno od svojega državljanstva in brez poseganja v izjeme, ki so izrecno predvidene v zvezi s tem, enako pravno obravnavani (sodbi z dne 15. marca 2005 v zadevi Bidar, C-209/03, ZOdl., str. I-2119, točka 31, in z dne 12. julija 2005 v zadevi Schempp, C-403/03, ZOdl., str. I-6421, točka 15 in navedena sodna praksa).

24 Kot je Sodišče že presodilo, se lahko vsak državljan Unije v vseh položajih, ki spadajo na področje uporabe *ratione materiae* prava Skupnosti, sklicuje na člen 12 ES, ki prepoveduje vsako diskriminacijo glede na državljanstvo (sodba z dne 12. maja 1998 v zadevi Martínez Sala, C-85/96, Recueil, str. I-2691, točka 62, in zgoraj navedena sodba Schempp, točka 17).

25 Med te položaje spadajo zlasti tisti, ki zadevajo uresničevanje temeljnih svoboščin, ki so zagotovljene s Pogodbo, in tisti, ki zadevajo uresničevanje pravice do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, določene v členu 18 ES (sodba z dne 2. oktobra 2003 v zadevi Garcia Avello, C-148/02, Recueil, str. I-11613, točka 24; zgoraj navedena sodba Bidar, točka 33, in sodba z dne 18. novembra 2008 v zadevi Förster, C-158/07, ZOdl., str. I-8507, točka 37).

26 V teh okoliščinah se državljan države članice – kot je A. Gottwald – ko uresničuje pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju Skupnosti, zato da bi počitnikoval v drugi državi članici, lahko sklicuje na pravico iz člena 12 ES, da zaradi svojega državljanstva ni diskriminiran.

27 V zvezi s tem iz sodne prakse tudi izhaja, da pravila enakega obravnavanja državljanov in nedržavljanov prepovedujejo ne le očitno diskriminacijo glede na državljanstvo, temveč tudi vse prikrite oblike diskriminacije, ki z uporabo drugih meril razlikovanja dejansko

privedejo do istega rezultata (glej zlasti sodbe z dne 23. januarja 1997 v zadevi Pastoors in Trans-Cap, C-29/95, Recueil, str. I-285, točka 16, z dne 19. marca 2002 v zadevi Komisija proti Italiji, C-224/00, Recueil, str. I-2965, točka 15, in z dne 30. junija 2005 v zadevi Tod's in Tod's France, C-28/04, ZOdl., str. I-5781, točka 19).

28 To velja zlasti za ukrep, ki določa razlikovanje, ki temelji na merilu stalnega ali običajnega prebivališča, če lahko to merilo deluje predvsem v škodo državljanov drugih držav članic, kajti osebe, ki nimajo stalnega prebivališča na nacionalnem ozemlju, in osebe, ki tam ne živijo, največkrat niso državljani te države (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 29. aprila 1999 v zadevi Ciola, C-224/97, Recueil, str. I-2517, točka 14, in z dne 16. januarja 2003 v zadevi Komisija proti Italiji, C-388/01, Recueil, str. I-721, točka 14).

29 Vendar v obravnavanem primeru predpisi, ki so sporni v postopku v glavni stvari, temeljijo prav na tem merilu, ker ugodnost brezplačne letne vinjete omejujejo na invalidne osebe, ki imajo stalno ali običajno prebivališče v Avstriji.

30 Tako diskriminatorno obravnavanje je lahko z vidika prava Skupnosti utemeljeno le, če temelji na objektivnih preudarkih, ki niso odvisni od državljanstva zadevnih oseb in so sorazmerni s ciljem, ki mu nacionalno pravo legitimno sledi (glej zlasti sodbo z dne 11. julija 2002 v zadevi D'Hoop, C-224/98, Recueil, str. I-6191, točka 36, ter zgoraj navedeni sodbi Garcia Avello, točka 31, in Bidar, točka 54).

31 Avstrijska vlada glede pogoja, ki se nanaša na obstoj objektivnih preudarkov v splošnem interesu, navaja, da je cilj ukrepa, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, spodbuditi mobilnost in socialno vključevanje oseb, ki zaradi invalidnosti ne morejo uporabljati javnega prevoza in so zato odvisne od uporabe osebnega vozila. Navedeni ukrep je torej namenjen – kot naj bi dokazovala letna veljavnost vinjete – osebam, ki morajo precej

pogosto uporabiti cestno omrežje. Zahteva glede stalnega ali običajnega prebivališča naj bi torej odražala neko stopnjo vključevanja upravičencev do brezplačne vinjete v avstrijsko družbo.

32 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da sta spodbujanje mobilnosti in vključevanja invalidnih oseb ter želja po zagotavljanju obstoja naveznih okoliščin med družbo zadevne države članice in upravičencem do dajatve, kot je ta, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, nedvomno lahko objektivna preudarka v splošnem interesu, ki upravičujeta, da pogoji za pridobitev ali izplačilo take dajatve vplivajo na prosto gibanje državljanov te države članice (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo D'Hoop, točka 38, ter sodbi z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Tas-Hagen in Tas, C-192/05, ZOdl., str. I-10451, točka 35, in z dne 22. maja 2008 v zadevi Nerkowska, C-499/06, ZOdl., str. I-3993, točka 37).

33 Vendar je treba upoštevati pogoj sorazmernosti, na katerega je opozorjeno v točki 30 te sodbe. Iz sodne prakse izhaja, da je ukrep sorazmeren, če pri uresničevanju zastavljenega cilja ne preseže okvirov, ki so potrebni za njegovo doseganje (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Tas-Hagen in Tas, točka 35 in navedena sodna praksa).

34 Natančneje, v zvezi z zahtevo po obstoju navezne okoliščine med upravičencem do dajatve in družbo zadevne države članice je Sodišče glede dajatev, ki niso urejene s pravom Skupnosti, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, že imelo priložnost razsoditi, da imajo države članice na voljo široko prosto presojo glede določitve meril za presojo take navezanosti (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Tas-Hagen in Tas, točka 36).

35 Sodna praksa je tako v nekaterih okoliščinah dopustila, da lahko nacionalni predpisi z namenom vzpostavitve neke stopnje vključevanja določajo, da upravičenci do zadevne dajatve določeno obdobje stalno ali običajno prebivajo v zadevni državi članici (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Bidar, točka 59, in Förster, točka 50).

36 V zvezi z ukrepom – kakršen je ta, ki se obravnava v zadevi v glavni stvari in je namenjen temu, da se invalidnim osebam olajšajo redni premiki po avstrijskem ozemlju, zato da se vključijo v nacionalno družbo – se stalno ali običajno prebivališče izkažeta kot merili, s katerima je mogoče dokazati obstoj povezanosti teh oseb z družbo zadevne države članice, zlasti tako, da se jih loči, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 71 sklepnih predlogov, od drugih skupin uporabnikov, ki cestno omrežje te države članice lahko uporabljajo le enkratno ali začasno.

37 Poleg tega je treba v obravnavanem primeru poudariti, da nacionalni predpisi, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, za dodelitev brezplačne cestninske vinjete ne določajo dodatnega pogoja, vezanega na minimalno obdobje, v katerem mora zadevna oseba imeti stalno ali običajno prebivališče v Avstriji.

38 Ugotovitve, navedene v zgornjih točkah, o sorazmernosti pogojev stalnega in običajnega prebivališča glede na cilje nacionalnih predpisov, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, veljajo še toliko bolj – kot je na obravnavi pojasnila avstrijska vlada, ne da bi ji v zvezi s tem ugovarjale zainteresirane stranke, ki so Sodišču predložile svoja stališča – ker se navedeni pogoji razlagajo široko, tako da je z drugimi naveznimi okoliščinami mogoče dokazati zadostno povezanost z avstrijsko družbo, na podlagi katere se dodelijo brezplačne vinjete.

39 Zlasti pa, kot je na obravnavi poudarila avstrijska vlada, naj bi invalidna oseba, ki nima stalnega ali običajnega prebivališča v Avstriji in je redno v tej državi iz poklicnih ali osebnih razlogov, tudi imela pravico do brezplačne cestninske vinjete.

40 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da z nacionalnimi predpisi, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, ni preseženo to, kar je nujno potrebno, da se dosežejo cilji, ki jim sledijo ti predpisi.

41 Zato je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 12 ES razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalnim predpisom, kakršni so ti, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, ki določajo, da se brezplačna letna cestninska vinjeta dodeli le invalidnim osebam, ki imajo stalno ali običajno prebivališče na ozemlju zadevne države članice, vključno s tistimi, ki so redno v tej državi iz poklicnih ali osebnih razlogov.

Stroški

42 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 12 ES je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalnim predpisom, kakršni so ti, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, ki določajo, da se brezplačna letna cestninska vinjeta dodeli le invalidnim osebam, ki imajo stalno ali običajno prebivališče na ozemlju zadevne države članice, vključno s tistimi, ki so redno v tej državi iz poklicnih ali osebnih razlogov.

Podpisi